

Xibukwana xa Makambelelo

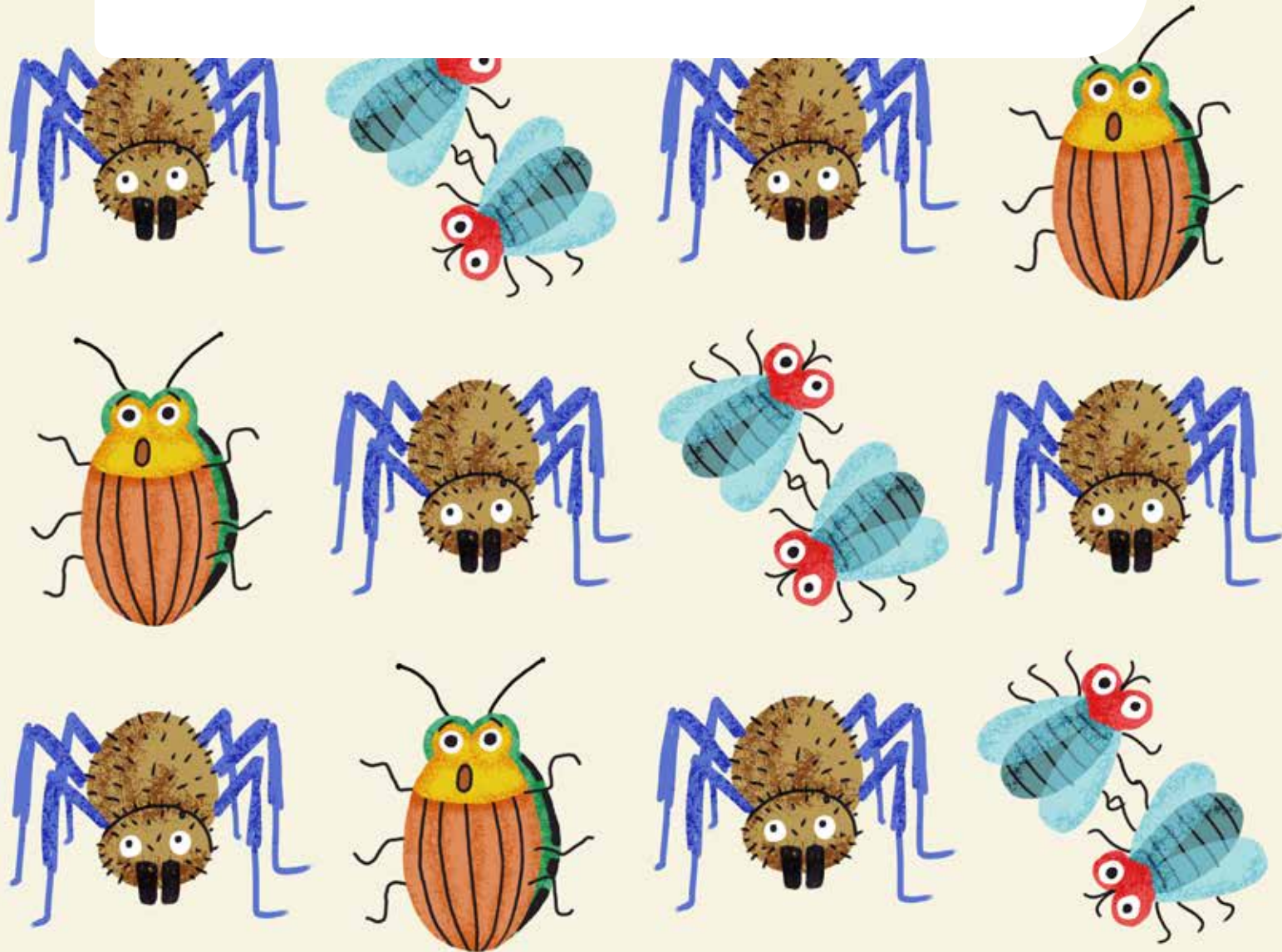
GIREDI YA

1

XITSONGA

RIRIMI RA LE KAYA

KOTARA YA 3

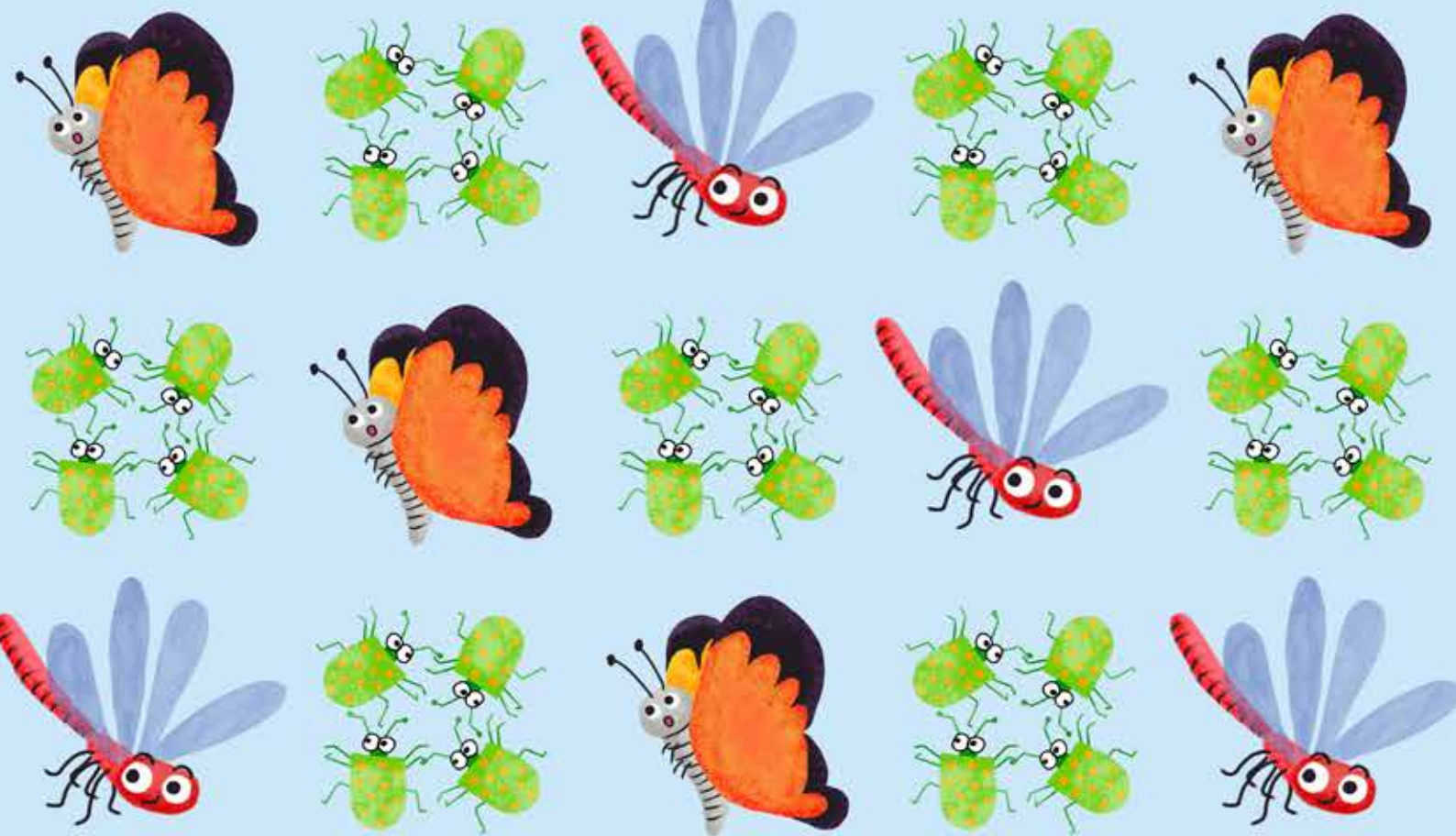
Xibukwana xa Makambelelo

GIREDI YA 1 | KOTARA YA 3

XITSONGA

Vundzeni

NKATSAKANYO	1
SWIKAMBELWANA SWA KOTARA YA 3 SWA NHN	2
FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 3	9
NONGOLOKO WA MAKAMBELELO WA KOTARA YA 3	13

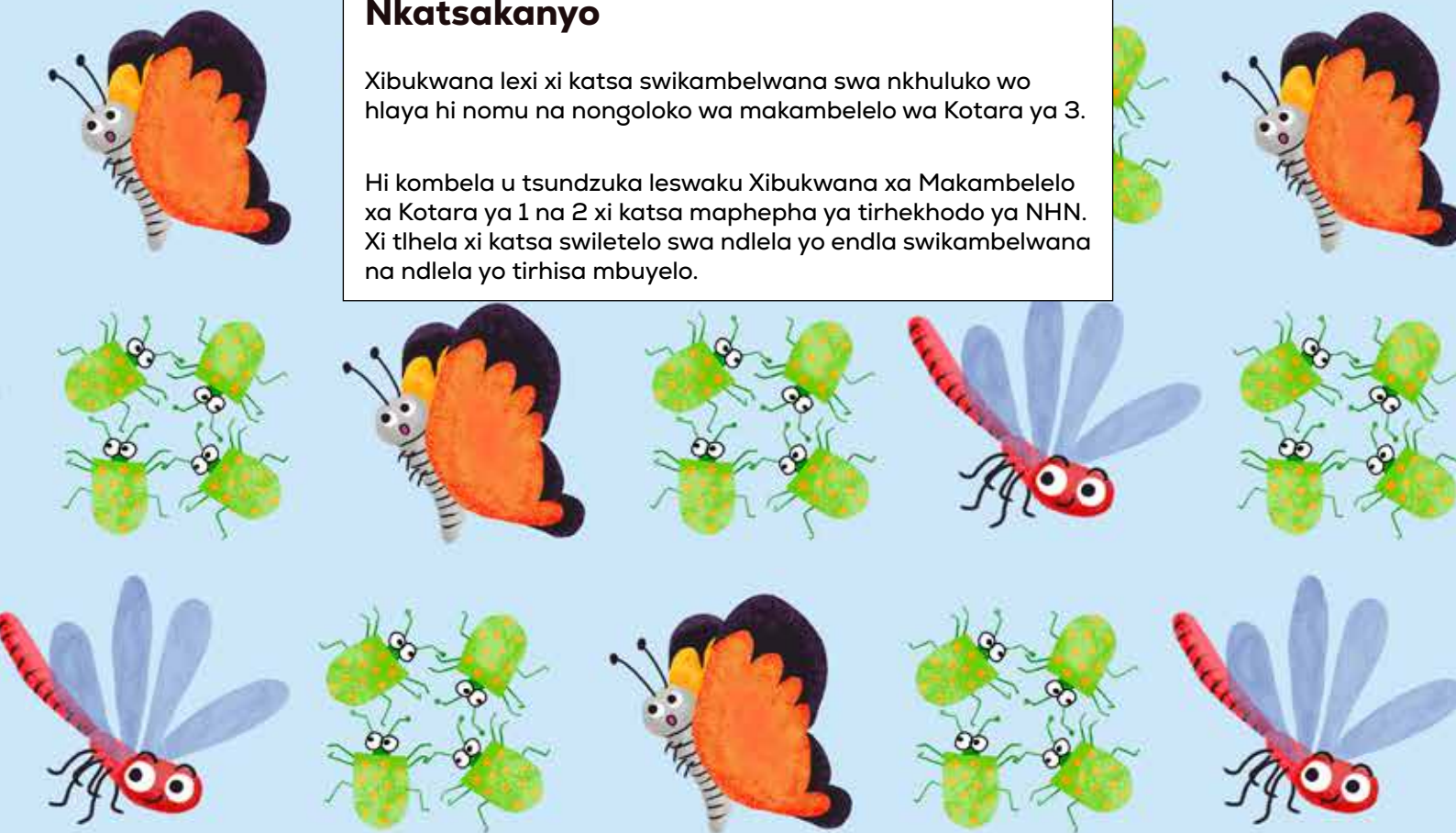

KOTARA YA 3

Nkatsakanyo

Xibukwana lexi xi katsa swikambelwana swa nkholuko wo hlaya hi nomu na nongoloko wa makambelelo wa Kotara ya 3.

Hi kombela u tsundzuka leswaku Xibukwana xa Makambelelo xa Kotara ya 1 na 2 xi katsa maphepha ya tirhekhodo ya NHN. Xi tlhela xi katsa swiletelo swa ndlela yo endla swikambelwana na ndlela yo tirhisa mbuyelo.

Swikambelwana swa Kotara ya 3 swa NHN

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.A

Khopi ya mudyondzisi

45 wa mipfumawulo / 60 wa tisekoni

a	i	e	m	b	5
h	C	N	W	L	10
u	o	n	d	G	15
H	F	R	p	k	20
A	D	s	E	x	25
I	z	t	j	V	30
B	O	q	P	y	35
U	g	h	f	r	40
mh	ch	kh	ph	nh	45

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.A

Khopi ya mudyondzi

a	i	e	m	b
h	C	N	W	L
u	o	n	d	G
H	F	R	p	k
A	D	s	E	x
I	z	t	j	V
B	O	q	P	y
U	g	h	f	r
mh	ch	kh	ph	nh

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.B

Khopi ya mudyondzisi

Marito ma 45 / 60 wa tisekoni

aka	bana	hala	ina	kona	5
mali	kunene	wanuna	hala	hanana	10
exikolweni	lwisana	nwayana	kokwana	ematini	15
biwi	toya	mati	kule	ekaya	20
lawula	jumiwa	vateki	sukela	vonani	25
biwile	valala	humani	xiyimo	ririmi	30
haka	mani	tiya	wona	рила	35
laha	suka	vuya	juma	omisa	40
epotweni	masivinene	masalamusi	xihuhuteri	xinsunana	45

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.B

Khopi ya mudyondzi

aka	bana	hala	ina	kona
mali	kunene	wanuna	hala	hanana
exikolweni	lwisana	nwayana	kokwana	ematini
biwi	toya	mati	kule	ekaya
lawula	jumiwa	vateki	sukela	vonani
biwile	valala	humani	xiyimo	ririmi
haka	mani	tiya	wona	rila
laha	suka	vuya	juma	omisa
epotweni	masivinene	masalamusi	xihuhuteri	xinsunana

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.C

Khopi ya mudyondzisi

Ku hlaya tindzimana / 60 & 180 wa tisekoni

Vonani u tsakela xithuthuthu.	4
U tsakela ku yima eka xona.	10
A phokotela mavoko a yimile eka xona.	16
U ri xithuthuthu xa rhasa.	17
U tsakisiwa hi pongo ra xona.	22
Loko xi ku thu, thu, thuu!	28
Na Kulani wa xi tsakela.	34
U kucetela hi Vonani.	39
	43

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.C

Khopi ya mudyondzi

Vonani u tsakela xithuthuthu.
U tsakela ku yima eka xona.
A phokotela mavoko a yimile eka xona.
U ri xithuthuthu xa rhasa.
U tsakisiwa hi pongo ra xona.
Loko xi ku thu, thu, thuu!
Na Kulani wa xi tsakela.
U kucetela hi Vonani.

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Xikambelwana xa 1.3.D

Khopi ya mudyondzisi

Swivutiso swa ku twisisa hi nomu (4)

Muxaka wa xivutiso: Ku vuyiseriwa ka mahungu lama nga erivaleni

1. Xana Vonani u tsakela yini?

Nhlamulo: Vonani u tsakela xithuthuthu.

Muxaka wa xivutiso: Ku vuyiseriwa ka mahungu lama nga erivaleni

2. Xana Vonani u endla yini eka xithuthuthu?

Nhlamulo: Vonani u yima eka xona.

Muxaka wa xivutiso: Nkumbetelo hi ku kongoma

3. Xana u vona onge i yini xi endlaka Vonani a rhandza ku yima ehenhla ka xithuthuthu?

Nhlamulo ya mudyondzi. Xikombiso:

Nhlamulo: U vona swa le kule.

Nhlamulo: U tsakisiwa hi ku yima eka xona hikuva a nga swi koti ku chayela.

Nhlamulo: I munhu wo rhandza ku vona swa le kule a ri ehenhla ka xona.

Muxaka wa xivutiso: Kambela na ku xopaxopa

4. Xana i mani a sungulaka ku tsakela xithuthuthu? Seketela nhlamulo ya wena.

Nhlamulo ya mudyondzi. Xikombiso:

Nhlamulo: I Kulani. U lava ku yima ehenhla ka xona na yena.

Nhlamulo: I Kulani. Hikuva munghana wa yena Vonani na yena u rhandza xithuthuthu.

Fomo ya Nxopaxopo ya Kotara ya 3

NHLRP NHN

Ririmi: Xitsonga

Giredi ya 1 Kotara ya 3

Fomo ya Nxopaxopo

Mipfumawulo ya 1.3.A	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
a		
i		
e		
m		
b		
h		
C		
N		
W		
L		
u		
o		
n		
d		
G		
H		
F		
R		
p		
k		
A		
D		
s		
E		
x		
l		
z		
t		
j		

GIREDI YA 1 | FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 3

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Giredi ya 1 Kotara ya 3 Fomo ya Nxopaxopo		
Mipfumawulo ya 1.3.A	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
V		
B		
O		
q		
P		
y		
U		
g		
h		
f		
r		
mh		
ch		
kh		
ph		
nh		

GIREDI YA 1 | FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 3

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Giredi ya 1 Kotara ya 3 Fomo ya Nxopaxopo		
Marito ya ya 1.3.B	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
aka		
bana		
hala		
ina		
kona		
mali		
kunene		
wanuna		
hala		
hanana		
exikolweni		
lwisana		
nwayana		
kokwana		
ematini		
biwi		
toya		
mati		
kule		
ekaya		
lawula		
jumiwa		
vateki		
sukela		
vonani		
biwile		
valala		
humani		
xiyimo		
ririmi		
haka		
mani		
tiya		
wona		
rila		

GIREDI YA 1 | FOMO YA NXOPAXOPO YA KOTARA YA 3

NHLRP NHN Ririmi: Xitsonga Giredi ya 1 Kotara ya 3 Fomo ya Nxopaxopo		
Marito ya ya 1.3.B	Nhlayo ya Swihoxo	Ntsengo
laha		
suka		
vuya		
juma		
omisa		
epotweni		
masivinene		
masalamusi		
xihuhuteri		
xinsunana		

Nongoloko wa Makambelelo wa Kotara ya 3

Giredi ya 1 Kotara ya 3

Nkunguhato wa Mudyondzisi wa Lembe na Lembe lowu Pfluxetiweke (Revised ATP) wu nyika maendlelo ma Makambelelo lama Endleriwaka Exikolweni (MEE) eka kotara yin'wana na yin'wana. Hi ku ya hi leswi, vuswikoti na miehleketo leyi landzelaka swi fanele ku kamberiwa eka Kotara ya 3:

XIPHEMU	NTIRHO
 Ku yingisela na ku vulavula	Ku yingisela vuxokoxoko eka switori. Ku hlamula swivutiso swo kala swipimelo.
 Mipfumawulo	Ku lemuka mipfumawulo ya switatisimbirhi leswi tolovelekeke eka rito.
 Ku hlaya & Ntwisiso	Hlaya hi rito leri tlakukeke kusuka ebukwini hi mpimo wa vuswikoti. Tirhisa marito ya ku vona, mipfumawulo, ku kombisa vuswikoti bya ku hlaya bya nxopaxopo wa vundzeni na xivumbeko xa xitsariwa. Ku tilangutisa loko u hlaya, eka xiyenge xa ku lemuka na ntwisiso wa marito. Ku lemuka xivangelo na mbuyelo eka xitori. Hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla hi ku ya hi ndzimana leyi hlayiweke (xk. "xana u ehleketa leswaku...? Hikokwalahokayini u...?")
 Ntivontsalo	Ku vumba maletere lamatsongo hi ndlela leyi nga fanela ku ya hi vukulu na ndhawu. Kusungula na ku heta endhawini leyi nga fanela hi ku ti endlela.
 Ku tsala	U tsala 2 wa swivulwa swa mahungu ya yena n'wini, hi ku landza mavumbelo lamanene ya swivulwa.

XIKOMBISO XA MITIRHO YA MAKAMBELELO

- Mitirho leyi ya makambelelo yi endleriwile ku vumba xiphemu xa NHLRP.
- Laha swi faneleke, swikambelwana swa NHLRP swa NHN swi katsiwile tanihi xiphemu xa nongoloko wa makambelelo.
- Mitirho leyi ya makambelelo yi nga tirhisiwa tanihilaha yi nga hakona kumbe ku cinciwa ku fambelana na swilaveko swa Xifundza.

Ku yingisela na ku vulavula

Ku yingisela vuxokoxoko eka switori.

Ku hlamula swivutiso swo kala swipimelo.

Nghingiriko

- Endla leswi eka Vhiki ra 5 kumbe ra 6 hi nkarhi wa ku Hlaya hi Ntlawa loku Leteriweke.
- Vitana vadyondzi hi un'weun'we eka desika ra wena.
- Vutisa mudyondzi un'wana na un'wana swivutiso leswi landzelaka mayelana na Xitori xa Nhlengelo xa Vhiki ra 4: Supu ya maribye ya kokwanaxisati.
- Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

Ku tsundzuka vuxokoxoko

1. Xana kokwanaxisati u hoxile yini ematini?
Nhlamulo: Kokwanaxisati u hoxile maribye ematini.
2. Boxa matsavu mambirhi lama vanhu va ma cheleke eka supu.
Nhlamulo: Timbirhi ntsena: matamatisi, tikherotsi, tinyala.
3. Xana i nyama ya yini leyi nga cheriwa eka supu?
Nhlamulo: Ku cheriwile nyama ya huku eka supu.
4. Xana i mani loyi a nga yimbelela risimu endzhaku ka nkhuvo?
Nhlamulo: Tsakani u yimbelerile risimu endzhaku ka nkhuvo.

Endzhaku ka sweswo, vutisa mudyondzi swivutiso leswi landzelaka swo kala swipimelo:

1. Hikokwalahokayini u ehleketa leswaku supu leyi a yi nandziha? Xana a ku ri hikokwalaho ka maribye?
Nhlamulo ya mudyondzi. Xikombiso:
Ndzi ehleketa leswaku supu a yi nandziha hikokwalaho ka swipfanganisiwa hinkwaswo leswi vanhu va nga swi chela.
2. Xana u vona onge a swi hoxekile ku va kokwanaxisati a kanganyisa vaaki va le mugangeni?
Hikokwalahokayini kumbe hikokwalahokayini u ku e-e?
Nhlamulo ya mudyondzi. Xikombiso:
Ndzi ehleketa leswaku a swi hoxekile - Kokwanaxisati a fanele a komberile munhu un'wana na un'wana ku tisa swo karhi swa supu.
A ndzi ehleketa leswaku a swi hoxekile - Kokwanaxisati u endlile leswaku vanhu hinkwavo va tirha swin'we ku endla swakudya swo nandziha handle ka ku lwa.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Ku tsundzuka vuxokoxoko	Mudyondzi u nyika nhlamulo yin'we leyinene.	Mudyondzi u nyika tinhlamulo timbirhi letinene.	Mudyondzi u nyika tinhlamulo tinharhu letinene.	Mudyondzi u nyika tinhlamulo ta 4 leti nga fanela.

GIREDI YA 1 | NONGOLOKO WA MAKAMBELELO WA KOTARA YA 3

Swivutiso swo kala swipimelo	Mudyondzi wa tikeriwa ku hlamula xivutiso xin'we xo kala swipimelo, hambiloko a kuma nseketelo kusuka eka mudyondzisi.	Mudyondzi u hlamula swivutiso leswimbirhi swo kala swipimelo hi nseketelo lowukulu kusuka eka mudyondzisi.	Mudyondzi u hlamula swivutiso leswimbirhi swo kala swipimelo hi nseketelo lowukulu kusuka eka mudyondzisi.	Mudyondzi u hlamula swivutiso leswimbirhi swo kala swipimelo hi ku tiyimela na hi ndlela leyi nga fanela.
-------------------------------------	--	--	--	---

Mipfumawulo

Ku lemuka mipfumawulo ya switatisimbirhi leswi tolovelekeke eka rito.

Nghingiriko

- Endla leswi emakumu ka kotara.
- Vitana vadyondzi hi un'weun'we eka desika ra wena.
- Va kombele ku hlava marito lama landzelaka.

yima	rhendzeleka
petlula	mpama
nuheta	xihundzeleto
tsekatseka	nxaniseko

- Tirhisa tafula ra hundzuluxo wa xivumbeko leri nga laha hansi ku hundzuluxela eka xiyimo xo karhi.

Nhlayo ya marito lama hlaiweke kahle	MPIMO WA VUSWIKOTI
1-2	1
3-4	2
5-6	3
7-8	4

Ku hlaya

Hlaya hi rito leri tlakukeke kusuka ebukwini hi mpimo wa vuswikoti.

Tirhisa marito ya ku vona, mipfumawulo, ku kombisa vuswikoti bya ku hlaya bya nxopaxopo wa vundzeni na xivumbeko xa xitsariwa.

Ku tilangutisa loko u hlaya, eka xiyenge xa ku lemuka na ntwisiso wa marito.

Nghingiriko

- Endla leswi emakumu ka kotara.
- Tirhisa Xikambelwana xa NHLRP xa NHN: 1.3.C

Ku humelerisa

- Vitana vadyondzi hi un'weun'we ku hetisa xikambelwana xa NHN, hi ku landza swiletelo.
- Tsala mivuyelo ya NHN ya mudyondzi eka Phepha ro Rhekhoda ra NHN.
- Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Vutshila byo hlaya	Xikoro xa NHN xa mudyondzi xi le hansi swinene eka Swipimavuswikoti swa Rixaka swa ku Hlaya.	Xikoro xa NHN xa mudyondzi xi le hansinyana eka Swipimavuswikoti swa Rixaka swa ku Hlaya.	Xikoro xa NHN xa mudyondzi xi fikelela eka Swipimavuswikoti swa Rixaka swa ku Hlaya.	Xikoro xa NHN xa mudyondzi xi hundza eka Swipimavuswikoti swa Rixaka swa ku Hlaya.
Ku langutisisa vuswikoti byo hlaya	Mudyondzi a nga swi koti ku langutisisa vuswikoti bya yena byo hlaya.	Mudyondzi mikarhi yin'wana wa yima na ku tlhela a hlaya rito kumbe xivulwa leswaku a ta ti lulamisa kumbe ku kuma ku twisisa.	Mudyondzi u tshamela ku yima a tlhela a hlaya rito kumbe xivulwa leswaku a ta ti lulamisa kumbe ku kuma ku twisisa.	Mudyondzi u hlaya hi nkholuko. Loko mudyondzi a tikeriwa, wa swi kota ku lemuka naswona wa ti lulamisa hi ku hatlisa.

Ntwisiso

Ku lemuka xivangelo na mbuyelo eka xitori.

Hlamula swivutiso swa xiyimo xa le henhla hi ku ya hi ndzimana leyi hlayiweke (xk. "xana u ehleketa leswaku...? Hikokwalahokayini u...?")

Nghingiriko wa 1

- Endla leswi eka Vhiki ra 4 hi nkarhi wa ku Hlaya hi Ntlawa loku Leteriweke.
- Vitana vadyondzi hi un'weun'we eka desika ra wena.
- Vutisa mudyondzi u'wana na un'wana swivutiso leswi landzelaka mayelana na Xitori xa Nhlengelo xa Vhiki ra 3: Xitori xa kokwanaxisati wa mina

Xivangelo na mbuyelo:

- Hikokwalahokayini kokwanaxisati a dyondzisa Lungi ku endla mapoto ya vumba?
Nhlamulo: Hikuva Lungi u vurile leswaku u lava ku endla mapoto ya vumba, kufana na kokwanaxisati wa yena.
- Hikokwalahokayini kokwanaxisati a nga kumangi poto ro sungula leri a nga tshama a ri endla siku leri landzelaka loko a ri endlile?
Nhlamulo: Hikuva u ri siyile edyambyini leswaku ri oma, kambe mpfula yi na, vumba byi onhaka.

Swivutiso swa xiyimo xa le henhla (mikumbetelo):

- Xana u ehleketa leswaku kokwanaxisati a ri mudyondzisi lonene? Hikokwalahokayini kumbe hikokwalahokayini u ku e-e?
Nhlamulo ya yena n'wini mudyondzi, yi fanele ku seketeriwa.
Xikombiso:
Ndzi ehleketa leswaku kokwanaxisati a ri mudyondzisi lonene hikuva a kota ku lehisela Lungi mbilu.
A ndzi ehleketa leswaku kokwanaxisati a ri mudyondzisi lonene hikuva u byerile Lungi ku tshika mapoto ehandle loko ku ri karhi ku lava ku na mpfula.
 - Hikokwalahokayini u ehleketa leswaku kokwanaxisati a nga endlangi leswaku n'wana wa yena wa nhwanyana a dyondza ku endla mapoto?
Nhlamulo ya yena n'wini mudyondzi, yi fanele ku seketeriwa.
Xikombiso:
Ndzi ehleketa leswaku kokwanaxisati a swi vona leswaku n'wana wa yena wa nhwanyana a nga na ku tsakela ku endla mapoto.
Ndzi ehleketa leswaku kokwanaxisati a lava leswaku n'wana wa yena wa nhwanyana a va muyimbeleri na mucini, hi swona swi nga endla leswaku a nga n'wi dyondzisi ku endla mapoto.
- Kambela mudyondzi un'wana na un'wana hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Xivangelo na mbuyelo	Mudyondzi wa tikeriwa ku hlamula swivutiso, hambiloko a kuma nseketelo kusuka eka mudyondzisi.	Mudyondzi u kotile ku hlamula xivutiso xin'we hi nseketelo kusuka eka mudyondzisi.	Mudyondzi u hlamula xivutiso xin'we hi ndlela leyinene hi ku tiyimela.	Mudyondzi u hlamula kahle swivutiso leswimbirhi hi ku tiyimela.
Swivutiso swa xiyimo xa le henhla (mikumbetelo)	Mudyondzi wa tikeriwa ku endla nkumbetelo mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hambi ku ri hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, hi nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowu twalaka mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.	Mudyondzi u endla nkumbetelo lowunene mayelana na ximunhuhatwa kumbe xiendlakalo kusuka eka xitori, handle ka nseketelo.

Ntivontsalo

Kusungula na ku heta endhawini leyi nga fanela hi ku ti endlela.

Ku vumba maletere lamatsongo hi ndlela leyi nga fanela ku ya hi vukulu na ndhawu.

Nghingiriko

- Endla leswi eka kotara hinkwayo hi nkarhi wa tidyondzo ta Ntivontsalo.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka Nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Hi nkarhi wa tidyondzo, rhendzeleka u langutisa vuswikoti bya vadyondzi bya ntivontsalo.
- Loko kotara yi ya eku heleni langutisa tibuku ta vadyondzi ku langutisa nhluvuko wa ntivontsalo.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Ku vumbiwa ka maletere lamatsongo	Maletere yo tala lamatsongo a ma vumbiwangi kahle kumbe ma vumbiwile hi ndlela leyi hoxekeke.	Maletere man'wana lamatsongo a ma vumbiwangi kahle kumbe ma vumbiwile hi ndlela leyi hoxekeke.	Maletere lamatsongo ma vumbiwile kahle kambe nyingiso wu nga nyikiwa eka vubasi.	Maletere lamatsongo ma vumbiwe hi ndlela leyinene na hi ndlela leyi baseke.
Tindhawu to sungula na nkongomo	Mudyondzi u tala ku tikeriwa ku tsundzuka masungulo lamanene na laha a faneleke ku kongoma kona.	Mikarhi yin'wana mudyondzi wa tikeriwa ku tsundzuka masungulo lamanene na laha a faneleke ku kongoma kona.	Mudyondzi u tiva masungulo lamanene na laha a faneleke ku kongoma kona, kambe nkarhi wun'wana u endla xihoxo.	Mudyondzi u tiva na ku tirhisa tindhawu to sungula na laha a faneleke ku kongoma kona hi ndlela leyinene.

Ku tsala

Ku tsala 2 wa swivulwa swa mahungu ya yena n'wini, hi ku landza mavumbelo lamanene ya swivulwa.

Nghingiriko

- Endla leswi hi nkarhi wa tidyondzo ta ku tsala hi Ravunharhu eka Mavhiki ya 5, 6 kumbe 7.
- Tirhisa tidyondzo leti nyikiweke eka Nkunguhato wo Dyondzisa wa NHLRP.
- Eku heleni ka dyondzo ya Ravuntlhanu hlengeleta tibuku ta vadyondzi leswaku ti ta kamberiwa.
- Kambela vadyondzi hi ku tirhisa rhubiriki leyi landzelaka.

RHUBIRIKI	LEVHELE YA 1	LEVHELE YA 2	LEVHELE YA 3	LEVHELE YA 4
Vulehi	Mudyondzi wa tikeriwa ku hetisa xivulwa xin'we.	Mudyondzi u hetisa xivulwa xin'we.	Mudyondzi u hetisa swivulwa swimbirhi.	Mudyondzi u hetisa swivulwa swo tlula swimbirhi.
Mavumbelo ya xivulwa	Nandzelelano wa marito wu hoxekile naswona ku na marito lama kayivelaka.	Nandzelelano wa marito wu hoxekile kumbe ku na marito lama kayivelaka.	Swivulwa i swa xisekelo kambe swi vumbiwile hi ndlela leyinene.	Swivulwa swi koka rinoko naswona swi vumbiwile hi ndlela leyinene.

NHLRP | National Home Language Reading Programme “